

VI  
L'amic és meu!—I jo sóc teu! L'amor mai res  
separa. Jo vull amb tu al cel viure entre roses.—  
Tu vols amb mi al cel viure entre roses. Allí l'ale-  
gria, allí serà el goig.

VII  
Glòria et sia cantada  
amb llengua humana i encelada,  
amb cimbals i arpes bé sonant.  
Dotze perles són les portes  
de ta ciutat; tu ens confortes  
amb àngels el teu tron voltant.  
Cap ull no ha sotjat,  
cap oïda no ha escoltat  
joia semblant.  
Fruim eix do,  
Etern in dulci júbilo.

#### CANTATA NUM. 161

«VINA, DOLÇA HORA DE LA MORT»

I  
De la mort dolça hora, vina;  
l'esperit,  
esmarrit,  
vol ta mel divina.  
Endolceix ma departença,  
vina a mi,  
sol diví,  
jo t'espero sens temença

II  
Món, tens el goig feixuc;  
ton sucre enverinat gustar no puc,  
ta claredat  
és malastruga,  
i allí on tes roses s'han badat  
hi ha espines a desdir  
per l'esperit punyir.  
La groga mort per mi és la roja albada;  
amb ella arriben les clarícies  
de glòria i celestials delícies.  
Mon cor, que eixa esplendor albira,  
per l'hora de la mort sospira.  
Jo tinc daler  
pel Crist i amb Ell fer vida,  
jo tinc daler  
per fer del món fugida.

III  
Ma fallera  
és del Salvador l'espera  
i del Crist aprop estar.  
Si el meu ésser, cendra i terra,  
de la mort serà desferra,  
l'esperit més brillarà  
amb els àngels, com foguera.

IV  
Per mi tot és ja finit:  
món, bona nit!  
Per mi consol només hi hauria  
si en braços de Jesús moria;  
Ell és mon dolç desmai!

El meu fossar amb roses ell cobreixi  
fins que amb Jesús mon cor reneixi,  
fins que el seu xai  
pasturi per la dolça plana;  
la mort mai sia sobirana.  
Vina aviat, jorn de la mort joïós.  
Oh! prest colpeix, darrer moment pietós!

V  
Si mon Déu així ho disposa,  
jo desitjo que el cos meu  
sia ja en la tomba closa;  
l'esperit, tornant a Déu,  
l'immortal vestit es posi  
i en la pau del cel reposi.  
Oh! Jesús, preneu-m'ho tot!  
Sia aquest mon darrer mot!

VI  
El cos, en el sepulcre  
pels cucs serà menjat;  
de nou tornarà pulcre,  
pel Crist resuscitat;  
viurà fruit gaubança,  
sens dol ni desconhort  
en cèlica alegrança.  
Quin mal em fa la mort?

#### PASSIO SEGONS SANT MATEU (Fragments) LA NEGACIO DE PERE (1)

45. RECITAT  
I al cap d'una petita estona tots els d'allí s'acosta-  
ren, dient-li a Pere:

CHOR  
«Cert és; també tu ets d'aquells homes, puix et  
traeix ton llenguatge.»

46. RECITAT  
Llavors començà a fer imprecacions i a jurar:  
«Eix home jo no el conec.» I de seguida cantà el  
gall. I Pere es recordà de les paraules de Jesús, quan  
va dir-li: Ans de que cantí el gall em negaràs tres  
vegades. I a fora eixint, plorà amargament.

47. ARIA. Contralt  
Pietat, Senyor,  
mon Déu, pietat mon dol t'inspi-  
ra  
Mira el plor  
de mos ulls, i del cor meu  
l'amargor.

48. CHORAL  
Si lluny de Tu jo vivia,  
ara prop teu heu tornat,  
car ton Fill em redimia  
fent-ne de sa mort rescat.  
Si ma culpa fou molt greu,  
esperar bé puc, mon Déu,  
que, apietat de m'agonia,  
salvaràs l'ànima mia.

CANTATA NUM. 50  
«DONCS LA SALUT I EL VIGOR I L'IMPERI I EL PODER»  
Doncs la salut i el vigor i l'imperi i el poder del  
Déu nostre al seu Crist esperen, puix rebutjat ha  
estat qui n'era demandant jorn i nit a Déu.

(1) Trad. de V. de Gibert i F. Pujol

## ASSOCIACIÓ DE MÚSICA DA CAMERA

Dimecres, 21 Març 1934, a les deu del vespre

### Festival J. S. BACH

PALAU DE LA MUSICA CATALANA

## ORFEO CATALA

amb la cooperació de

ANDREUA FORNELLS  
sopran

CONCEPCIÓ CALLAO  
contralt

EMILI VENDRELL  
tenor

RICARD FUSTER  
bariton

EDUARD TOLDRÀ  
violí

VICENÇ M. DE GIBERT  
orgue

## ORQUESTRA

Direcció:

Mestre

LLUIS MILLET

|             |   |     |     |     |
|-------------|---|-----|-----|-----|
| Gratacor    | — | 150 | 100 | 80  |
| Carles      | — | 125 | 75  | 60  |
| Gonzalez    | — | 125 | 75  | 75  |
| Gomez       | — | 50  | 50  | 50  |
| Bonell      | — | 50  | 50  | 50  |
| Tovora      | — | 200 | 100 | 100 |
| Tarrago     | — | 100 | 50  | 85  |
| Millet      | — | 125 | 85  | 50  |
| Gratacor II | — | 50  | 50  | 50  |

## PROGRAMA

- I  
CANTATA NUM. 140: «Desperteu! diu la veu forta.»  
Chor, orquestra, orgue, sopran, tenor i baix  
I Desperteu!—diu la veu forta  
(chor a quatre veus, orquestra i orgue).  
II Ell ve, Ell ve! Ja ve el promès  
(recitatiu de tenor, orgue i continu).  
III ¿Quan vens, tu, mon bé?  
(duo de sopran i bariton, violí sol i continu).  
IV Sion sent el cant dels guaites  
(choral de tenors, orquestra i orgue).  
V Atança't vora meu  
(recitatiu de bariton, orquestra i orgue).  
VI L'Amic és meu  
(duo de sopran i bariton, oboè sol, orgue i continu. — Oboè, CASSIÀ CARLES)  
VII Glòria et sia cantada. (Choral)  
(chor a quatre veus, orquestra i orgue).

- II  
CANTATA NUM. 161: «Vina, dolça hora de la mort.»  
(1.ª audició)  
Chor, orquestra, orgue, contralt i tenor  
I De la mort dolça hora, vina.  
(ària de contralt, orquestra i orgue)  
II Món, tens el goig feixuc.  
(recitatiu de tenor, orgue i continu).  
III Ma fallera.  
(ària de tenor, orquestra i orgue).  
IV Per mi tot ja és finit.  
(recitatiu de contralt, orquestra i orgue).  
V Si mon Déu així ho disposa.  
(chor a quatre veus, orquestra i orgue).  
VI El cos en el sepulcre. (Choral).  
(chor a quatre veus, orquestra i orgue).

- III  
PASSIO SEGONS SANT MATEU. Fragments.  
(La negació de Pere)  
45. I al cap d'una petita estona.  
(l'Evangalista, chor, orquestra i orgue).  
46. Llavors començà a fer imprecacions.  
(l'Evangalista, Pere, orgue i continu).  
47. Pietat, Senyor.  
(ària de contralt, orquestra, orgue i violí)  
48. Si lluny de Tu jo vivia (Choral).  
(chor, orquestra i orgue).  
CANTATA NUM. 50. «Doncs la salut i el vigor i  
l'imperi i el poder». (1.ª audició)  
Doble chor a vuit veus, orquestra i orgue  
Grans orgues Walcker & C.º, de Ludwigsurg

Exclusivament per als socis de la "Associació de Música Da Camera"

635 600  
15  
625 + 50 Goldora + Kastner

## LES CANTATES RELIGIOSES DE JOAN SEBASTIA BACH

Hi ha qui diu que les cent noranta Cantates religioses de Bach que han arribat fins a nosaltres són la meitat de les que produí el *cantor* de Sant Tomàs de Leipzig. Hi ha també qui suposa que les Cantates perdudes són més de la meitat. Albert Schweitzer, però, que ha estudiat bé la qüestió, diu que en totalitat Bach escriu cinc cicles de Cantates per al servei religiós: cada cicle, que comprèn les Cantates per al servei de tot un any, estava format a Sant Tomàs de Leipzig per cinquanta nou Cantates, de manera que la totalitat de les que Bach compongué seria de dues centes noranta cinc. Sembla, doncs, que les Cantates extraviades per negligència de Wilhelm Friedmann, un dels fills de Bach al qual escaigueren en herència, són, només, un centenar.

Si de tota l'enorme producció de Bach no n'hagués quedat més que les cent noranta cinc Cantates religioses actualment conegudes, no per això disminuiria la grandesa de la personalitat del que hom pot qualificar, sense dubtes ni reserves, del més gran entre els grans músics. En les Cantates religioses apareixen acusats amb el més viu relleu tots els caires i tots els aspectes, espirituals i gairebé diríem físics, d'aquella personalitat. Tota la gamma del sentiment humà en relació amb la divinitat, tots els matisos de la inspiració poètico-musical, totes les manifestacions del talent bellament equilibrat d'una naturalesa sana i robusta, tota la plenitud d'una ciència i d'una tècnica incomparables, totes aquestes qualitats apareixen radiant de la llum del geni a cada pàgina, a cada ratlla de les Cantates religioses. Les tres que figuren en el present programa, tan diverses de caràcter, tan sublims d'inspiració, tan magnífiques de realització, en són la millor demostració.

La que omple la primera part és la coneguda pels mots *Wachet auf* del seu començament, i porta el núm. 140 de la col·lecció. És escrita sobre el text del choral místic de Nikolai, i el tema musical d'aquest choral és el que figura en el primer fragment, en el núm. IV i en el final.

Aquesta Cantata tracta de la paràbola de les verges prudents i les verges folles, o sigui l'Evangeli del vint-i-setè diumenge després de la Trinitat.

El chor inicial, *Despertheu! diu la veu forta*, descriu el gran desvetllament. Comença l'orquestra amb acords d'un ritme obstinat de notes llargues i curtes alternades, ple de solemnitat, que simbolitza la divinitat del Crist en el seu pas per la terra, mentre un motiu ascendent, reproduït quatre vegades i transformat en escales més vives i brillants, tradueix la idea del desvetllar-se i alçar-se de les verges esferèides. Entren tot seguit les veus humanes, els soprans amb el tema del choral en notes llargues i sostingudes, les altres veus amb figuracions severament expressives, intimant les verges al desvetllament. Dins el mateix caràcter van alternant el chor i l'orquestra, aquesta darrera va glosant sempre els dos temes inicials que serveixen de comentari i acompanyament al chor, i aquest amb els seus grans períodes superbament majestuosos, interromputs vers la fi per un *alleluia* ple de brillants vocalitzacions.

Va seguit aquest choral d'un recitatiu de tenor anunciant la vinguda immediata del promès i estimulànt les verges a anar-lo a rebre.

El número III és un duet en el qual dialoguen el sopran i el baix, simbolitzant l'ànima i el Crist

respectivament. L'ànima, ansiosa, pregunta incessantment: *quan vens? t'espero*, mentres el Crist calma el seu neguit anunciant la vinguda immediata. Per damunt de les veus i com una carícia amanyagadora, un violí sol descabdella una bellíssima melodia, plena de figuracions decoratives, mentre l'orquestra forma un fons de dolcesa i suavitat.

Per al núm. IV, Bach confia a l'orquestra una melodia, que va repetint com una tornada, d'aire cadenciós, a manera de dansa solemnia, a la qual es barreja periòdicament la melodia del choral, cantada ara pels tenors. És el corteig que arriba, que passa; la cadenciosa tornada fineix, i les verges que no estaven a punt resten soles, desesperades.

El recitatiu de baix del núm. V és la veu de Jesús, que parla a l'ànima i la conforta.

En el núm. VI l'ànima i el Crist entonen un nou diàleg, ple ara de la joia de la possessió recíproca, joia que descriu l'òboe amb les seves volades i figuracions gracioses.

Tanca la Cantata el mateix tema del choral entonat en el núm. I pels soprans i en el IV pels tenors, presentat ara en la forma senzilla i característica dels chorals, amb una harmonització a quatre veus robusta i plena.

La Cantata núm. 161, d'una bellesa corpenedora, és una de les tres que escriu a Weimar amb textos de Franck sobre la nostalgia de la mort, tema que ha inspirat a Bach pàgines d'una emoció insuperable.

Sobre aquest caire particular del geni de Bach diu Schweitzer: «Aquest home robust i sà, que vivia voltat de l'afecció d'una gran família, aquest home que era l'energia i l'activitat personificades, que, oi més, tenia un gust pronunciat per allò francament burlesc, sentia, en el fons de la seva ànima, el desig intens, l'enyorança del repòs etern. Coneixia la nostàlgia de la mort, com jamai ésser humà la conegué. Jamai, també, aquesta nostàlgia de la mort no ha estat traduïda en música d'una manera més corpenedora. En la mort, Bach festeja l'alliberadora suprema i descriu, en admirables *berceuses* espirituals, la calma que invadeix la seva ànima a n'aquest pensament; o bé encara, la seva felicitat es tradueix en temes joiosos i exuberants, d'una alegria sobrenatural. Hom sent que la seva ànima entera canta en aquesta música i que el creient l'ha escrita en una mena d'exaltació. Així desitjada, així esperada, la mort no el sorprené. Al moment suprem, el seu rostre degué il·luminar-se d'aquest somriure sobrenatural que hom descobreix en algunes de les seves Cantates, com la 161.»

Es iniciada aquesta per una ària de contralt d'una suavitat angèlica; la *dolça hora de la mort* és demanada humilment però amb insistència inlassable, que subratllen d'un prec no menys insistent dues flautes amb ritme obstinat.

Segueix un recitatiu de tenor en el qual l'ansiosa espera de la mort és accentuada pel record de les malvestats del món, comparades amb les delícies de la llum eterna.

A continuació del recitatiu, el tenor canta una ària intensificant la vehemència de la fallera de la mort amb accents tan aviat tendres i suplicants com dramàtics i pressosos.

En el núm. IV torna a cantar la veu de contralt

en un recitatiu gairebé *arioso*, acompanyat per les flautes, l'orquestra de corda i el continu, acomiadant-se del món per a trobar el dolç desmai de la mort en braços de Jesús. La força dramàtica de l'aspiració a la mort arriba al punt àlgid en aquest magnífic recitatiu, en el qual tots els conceptes, tots els mots significatius són subratllats, són enlairats i sublimats per l'expressió musical amb una veritat punyent.

Després d'aquesta apassionada requesta per la deslliurança suprema, apareix, com una veritable anticipació de la cèlica gaubança, una d'aquelles *berceuses* de la mort que esmenta Schweitzer. Tornen les dues flautes amb el mateix dibuix obstinat del començament, que alterna ara amb altres figuracions també insistent però més ràpides, mentre el chor va descabdellant les estrofes de la *berceuse* d'una dolcesa imponderable, d'una expressió ultraterrena que commou fins a les llàgrimes, d'una uncio i un fervor tan purs que transporten l'esperit.

I clou aquesta meravellosa Cantata el choral de consuetud, en el qual és encara intensificada l'expressió d'arrobament del chor anterior, i que fineix amb una cadència suspensiva que és una prodigiosa traducció musical de la interrogació del darrer vers. El tema d'aquest choral és un dels que Bach empra amb molta freqüència, especialment en la Passió segons Sant Mateu. Cada vegada, però, troba la manera de variar-ne l'aspecte, i aquí el presenta amb una harmonització i un agençament de les veus que és una pura meravella. La intervenció de les flautes cantant per damunt de les veus li dona una dolça lluminositat que acaba de contribuir a l'impressió d'ensomni.

En la Cantata núm. 50 el mestre tradueix un curt verset de l'Apocalipsi que parla de l'adveniment de la potència de Déu i del triomf sobre Satàn.

Es constituïda aquesta Cantata només que per un gran choral a vuit veus dividides en dos chors i en forma de doble fuga, amb acompanyament d'orquestra, la qual aporta elements propis en el desenrotllament, especialment amb les soneries de les trompetes i dels oboes, de caràcter heroicament combatiu. La tessitura de la primera trompeta obliga a emprar un instrument especial, construït en la tonalitat de *re*, amb el qual amb prou feines és possible d'assolir els sons extremadament aguts que Bach escriu. Cal remarcar la intervenció de les timbales, de les quals usà Bach poquíssim en la seva enorme producció.

El gran doble chor fugat reposa sobre un tema de notes repetides i salts ascendants, que tradueix una marxa o un pas d'una gran fermesa i decisió, un progrés continuat, una potència irresistible; aquest tema, que podríem qualificar de *la força*, encadena sense interrupció amb un altre, llargament vocalitzat, de ritme més variat i de figura- ció ondulada, tan aviat descendent com ascendent, que simbolitza la joia triomfal. Res més que amb aquests dos temes i les derivacions que d'ells extreu en té prou Bach per a aixecar aquesta construcció sonora d'una potència incomparable i d'una complexitat extremada, que atueix i omple d'admiració com la contemplació de la més grandiosa i florida de les catedrals gòtiques.

FRANCESC PUJOL

## TEXT DE LES OBRES DEL PROGRAMA

Traducció adaptada a la música, pel mestre FRANCESC PUJOL

### CANTATA NUM. 140

#### I

«DESPERTEU!—DIU LA VEU FORTA»  
—Despertheu!—diu la veu forta  
dels guaites de dalt la muralla:  
—Desperta, tu, Jerusalem!—  
Mitja nit és l'hora d'ara;  
els guaites amb veu clara ens criden:  
—On sou, on sou verges prudents?  
Amunt! ja ve el promès,  
preneu els llantions.  
AHeu! AHeu! AHeu!  
Sigueu a punt per les nocces,  
vosaltres l'heu d'anà a cercar.

#### II

Ell ve, Ell ve! Ja ve el promès! Filles de Sion eixiu prest, que ja devalla de l'altura vers la casa maternal. Ja ve el promès; com una daina, com cervatell, igual ell salta pels turons i us duu el menjar del casament. Amunt, no us adormiu! Correu, aneu-lo a rebre. Oh! Mireu! Gairebé ja arriba.

#### III

—Quan vens, tu, mon bé?—Ja vinc, ton ajut, Ja vinc prest, ton bé!—T'espero amb la llàntia encesa. Quan vens, tu, mon bé?—Ja vinc, ton ajut. Ja vinc prest, ton bé! Ja s'obre el saló.—Que s'obri

#### IV

Sion sent el cant dels guaites,  
i el cor saltant-li d'alegria  
desperta i corre tot seguit.  
Son amic del cel davalla,  
de gràcia i veritat radia  
com astre alçant-se al firmament.  
Oh vina, t'esperem,  
Jesús, el Fill de Déu.  
Hossanna!  
Tots et seguim vers el saló  
ens reconforta el teu convit.

#### V

Atança't vora meu,  
promesa del meu cor!  
A tu m'he confiat  
per sempre, eternament.  
Damunt mon cor jo et vull,  
amb el meu braç com vela vull guiar-te  
i donar goig als teus ulls tristos.  
El dol oblida i el sofrir  
que tu, oh ànima, passares.  
La meua esquerra et sostindrà  
mentre ma dreta t'acarona.